

museum. Het gaat om een belangrijk deel van ons culturele erfgoed, zoveel moet nu wel duidelijk zijn.

En in de derde plaats leek dit unieke samenwerkingsproject goed te passen in de momenteel plaatshebbende inventarisatie van de 'Collectie Nederland', het gezamenlijke natuurhistorische bezit van de diverse musea en aanverwante instituten. Geconcentreerd op één plek is het topje van deze gezamenlijke ijsberg nu zichtbaar geworden.

Ik wil hier niet uitweiden over de inhoudelijke kant van de tentoonstelling; daarvoor is het aan te bevelen om gewoon 'topstukken tentoon' te komen bekijken en de catalogus te kopen (voor maar f 7,50 nauwelijks te missen).

het 'Zwolsche reuzenhert' wordt met vereende krachten het museum binnengedragen

(foto: Kees Moeliker)

Uit het aanwinstenboek: januari t/m juli 1995

door
Kees Moeliker

De 213 ingeschreven nummers vertegenwoordigen wederom een bont gezelschap organismen van zeer uiteenlopende vindplaatsen. Meest enkele stuks of overzichtelijke monsters, maar ook een complete gedocumenteerde verzameling.

Collectie Onverwagt

Het absolute hoogtepunt uit deze verslagperiode is de collectie tweekleppige zeeschelpen afkomstig uit alle windstreken die de heer W.H.J. Onverwagt het museum schonk (95-012).

De 'collectie Onverwagt' bevat circa 5500 monsters Bivalven, waaronder flink wat type-materiaal, het geheel voorbeeldig geëtiketteerd, gecatalogiseerd en voorzien van vele meters bijbehorende vakliteratuur (boeken, separaten en gefotokopieerde documentatie). Alles bij elkaar een substantiële en waardevolle aanvulling van de molusken-collectie van het NMR. Een andere verzameling betreft de fossielen de de heer H. Apon het museum deed toekomen (95-013). Het gaat hierbij om onder andere Brachiopoden, zeelies, koralen en Orthoceren uit het Devoon van de Belgische Ardennen en de Eifel, diverse visresten, walviswerveltjes en stukjes schildpadschild uit de Westerschelde bij Ellewoutsdijk en enige dozen groot fossiel zoogdiermateriaal uit de Nieuwe Waterweg.

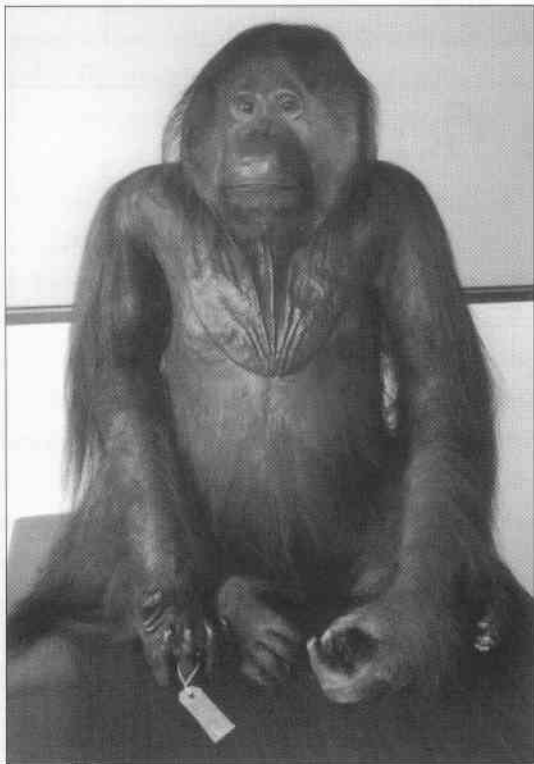
Gewervelden

Gilbert de Vries schonk skeletten van bever, stekelvarken en een Eindhovens straathondje (95-005 t/m 008) en R. van Rossen een mooi geprepareerde hondschedel (95-080). Een waarschijnlijk door het wassende water uit Limburg meegevoerde beverrat, gevonden in het Brabantse Alweerderheide, bereikte ons via Erwin Kompanje (95-062). Het bulrug-schou-

Een willekeurige lade uit de
collectie Onverwagt

(foto: Kees Moeliker)

derblad van de Klaverbank (95-094) kreeg al in de vorige Straatgras aandacht, maar mag in dit overzicht niet ontbreken. 'Piku' de orang utan die in 1993 op een leeftijd van 35 jaar na een verblijf van ruim veertien jaar in Diergaarde Blijdorp overleed, is na een langdurig preparatie-proces bij de gebroeders Thurlinx inmiddels opgezet in Rotterdam teruggekeerd. Deze schenking van Diergaarde Blijdorp (95-186) zal in de in voorbereiding zijnde vaste expositie 'biodiversiteit' opgenomen worden. Ook afkomstig uit Blijdorp zijn een koedoe en een damagazelle (95-014/15) die ter skelettering werden uitgebeend.

De contacten met Urker visser Klaas Post blijven van groot belang voor de collectie, zo getuigen de aanwinsten die onder de nummers 95-204, 205 en 206 ingeschreven zijn. Het gaat hier om sidderrog, voshai en gemarmerde sidderrog, alledrie zeer zeldzame soorten die uit de Noordzee opgevisst werden. Verderop in deze Straatgras wat meer bijzonderheden, opgetekend door onze verheugde collectiebeheerder vissen. Voor de collectie reptielen kwamen de volgende monsters binnen: zeven hagedissen en slangen uit Turkije (Mulder, 95-073), twee (smaragd)hagedissen van Kreta (Menkhorst, 95-157), twee slangen (vermoedelijk *Boiga irregu-*

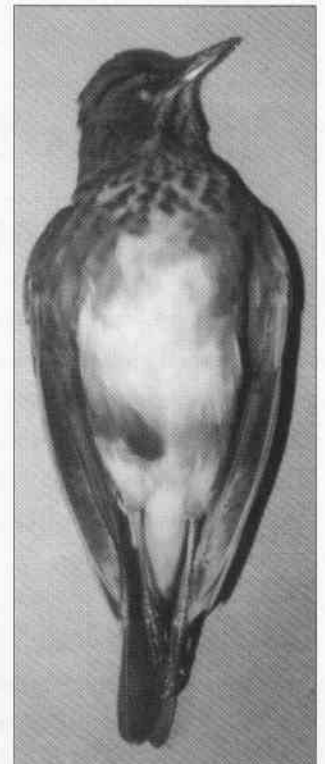
laris) uit Haruku, Indonesië (Heij, 95-183/184) en een soort pootloze hagedis uit Zwitserland (Aarsen, 95-202). Aan vogels deze keer: zes eieren van het Moluks grootpoothoen *Eulipoa wallacei* (Heij, 95-172); opgezette meerkoet en houtsnip (Kuiper, 95-159); goudhaantje uit Capelle a/d IJssel (Engelsman & Teekens, 95-046) en 25 opgezette vogels, voornamelijk zeeëenden en meeuwen waaronder een grote burgemeester (Slieker via Bomhof, 95-074). De gebruikelijke schenking van Vogelklas Karel Schot bleef ook niet uit. Het hoofd van de collectiebeheerder vogels (en van zijn collega's in het land) werd aardig op hol gebracht door de 'wat vreemde koperwiek' die Tom de Meijer in maart bij het museum bezorgde (95-093). Het ging om een verkeersslachtoffer uit Ridderkerk dat na gedegen speurwerk in de vogelliteratuur een grijsrug- of tuinlijster *Turdus hortulorum* bleek te zijn; een soort die broedt het uiterste oosten van Siberië, Mantsjoerije en noordelijk Noord-Korea, en overwintert in zuidoost-China. Voorwaar geen voor de hand liggende dwaalgast: het betreft dan ook hoogst waarschijnlijk een uit gevangenschap ontsnapt exemplaar. Nadere berichten volgen.

Ongewervelden

Deze groep vertegenwoordigde verreweg de meeste aanwinsten. Omwille van de beknoptheid van dit verslag doe ik slechts een representatieve greep uit de slakken, schelpen, spinnen en andere schepsels. Het stelselmatig bemonsteren van een Kralings-woonhuis met achterliggend tuintje levert een steeds interessanter wordende spinnen-collectie op: *Tegenaria saeva* (95-016), *Clubiona terrestris* (95-068), *Steatoda spec.* (95-071), *Amaurobius similis* (95-072), *Drysdera crocata* (96-208), *Amaurobius ferox* (95-209) en *Xysticus spec.* (95-210). Ook uit Kralingen, maar dan van het DWL-terrein: *Theridion pictum* (95-022 en 070). Collectiebeheerder Menkhorst schonk paratypes van de volgende door Neubert & Menkhorst beschreven ondersoorten van Turkse landslakken: *Armenica euprepres transmontana* (95-047), *Armenica gracillima vasta* (95-048), *Armenica disjuncta occidentalis* (95-049) en *Armenica laevicollis banki* (95-050). Van de heer A.J. Karels ontving het museum

'De lijster van Ridderkerk' aanwinstnummer 95-093

(foto: Kees Moeliker)

Links:

'Piku' (aanw.nr 95-186)
de Borneo orang utan
uit Diergaarde Blijdorp

(foto: Kees Moeliker)

negen monsters recente Brachiopoda (armpotige schelpdieren) die allen middels dreggen en duiken in de kustwateren van Elba, Sardinië, Malta en zuid-Frankrijk verzameld werden. Ondanks het feit dat het grootste specimen de 3 mm niet te boven komt, is het toch een belangrijke aanwinst (95-213), want van recente Brachiopoden was namelijk zo goed als niets in de collectie aanwezig.

De massale aanvoer van eendenmossel-soorten *Lepas anatifera* en *L. pectinata* op de stranden van Hoek van Holland, 's-Gravezande en Katwijk / Noordwijk in maart, werd goed gedocumenteerd met de aanwinsten 95-106 t/m 109, 95-120/121, 95-138 t/m 141), natuurlijk binnengebracht door drs. J.A.W. Lucas. Dezelfde schenker bracht ook ruim honderd heremietkreeftjes (*Clibarius signatus*) mee van het strand van Eilat, Israël (95-105). Zes koraaltjes van de soort *Carophyllia smithi* 'aangevoerd' gevonden op

het strand van Bergen aan Zee op 26 juni 1994 werden ons door de vinders R. en A. Gronert (via Lucas) geschonken (95-153). Zeker (en hopelijk) geen alledaagse aanwinst is een spoelworm (*Ascaris spec.*) uit de darmen van de schenker (Heij, 95-211). Ook van Kees Heij - wel uit Haruku, Indonesië maar niet uit z'n darmen - de slakken *Planispira zonaria* en *Pythia scarabaeus* (95-089 en 090).

Planten

Alle aanwinsten zijn uit Rotterdam afkomstig, geschonken door van der Voet, Andeweg en Moeliker en het gaat om de nummers 95-091 (Pastinaak), 95-092 (23 wilde planten), 95-160 t/m 169 (o.a. kamgras, haver, tarwe, gerst en kruipertje), 95-185 (gevlekte orchis) en 95-187 t/m 200 (o.a. gewone melkdistel, kruldistel, goudgele honingklaver, timoteegras en gewoon struisgras).

Drie zeldzame vissen van de Urker kustvisserij

door
A.F. de Jong
collectiebeheerder vissen

De heer K. Post uit Urk heeft in de eerste maanden van 1995 een aantal vissoorten, die gevangen zijn in de Noordzee, aan het Natuurmuseum gedoneerd. Het gaat hier om de vossaai *Alopias vulpinus*, de sidderrog *Torpedo nobiliana* en de gemarmerde sidderrog *Torpedo marmorata*. Deze drie soorten zijn slechts enkele malen in de Noordzee aangetroffen.

De vossaai (aanwinstnummer 95-205) is een jong vrouwelijk dier met een totale lengte van 158 cm dat werd gevangen op enige mijlen uit de kust van Walcheren. De soort wordt gekenmerkt door een zeer lange staartlob waarmee het dier z'n prooi (scholen vis) bij elkaar jaagt. Ons exemplaar heeft een staartlengte van 86 cm. Deze vangst documenteert de vierde vondst en het eerste lente-geval van de vossaai in de Noordzee; de overige vondsten zijn allemaal uit de zomer en herfst. De sidderrog met een lengte van 74 cm (aanw.nr 95-204) werd gevangen op de Witte Bank (55°NB 5°OL).

Het betreft - gezien zijn lengte - een jong dier want volwassen exemplaren kunnen een lengte van 180 cm bereiken. Hoewel deze soort in de Atlantische Oceaan tot de kusten van noordwest Schotland voorkomt, is dit tot op heden de meest noordelijke vindplaats en de derde vondst in de Noordzee. De gemarmerde sidderrog (aanw.nr 95-206) kwam in de wateren tussen Vlieland en

Sidderrog *Torpedo nobiliana*
aanwinstnummer 95-204

(foto: Kees Moeliker)

